

Görüşler

ADANA HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

Başbakanımızın Söylevi

Maraş'ın Kurtuluş Günü

Yağmur ve Adana'ya Dair Şiirler

Marsı Defne Callariyle Boğalım

Köyde Sağlık ve İlköğretim Dâvası

Mansurluda İktisadî Durum

Sıtmadan Korunma Öğütleri

Halkevi Çalışmaları

Şevket Süreyya Aytaç

İbrahim Akdoğan

Nurettin Ünen

Kâzım Eke

Y. Doğudandoğan

ŞİİRLER

Bayrak

İyi Günlere Kaside

Hayâl

Borç

Hasta Çocuk

Kozan Destanı

Sabahı Getiren Kuşlar Dönerken

Alptekin Güven

Ali Süleyman Karcioğlu

Sadi Samra

Hüseyin Kalaba

Necati Kâhyaoglu

Hasan Yaşar Bulut

Mehmet Akif Tuncay

Görüşler

ADANA HALKEVİ KÜLTÜR DERGİSİ

CİLT : 8

ŞUBAT 1945

Sayı : 74

Halkevlerinin XIII. Yıldönümünde

BAŞBAKANIMIZIN SÖYLEVİ

Arkadaşlar;

Bugün Halkevlerinin on üçüncü yıldönümünü kutluyoruz. Her yıl biraz daha artarak bütün yurdu kaphıyacak surette yayılmakta olan halkevlerimizin ve halkodalarımızın gelişmeleri ve verimleri, bölgelere göre birbirinden farklıdır.

Bazı bölgelerde birçok halkevimiz, buldukları çevrede çalışan arkadaşların yetki ve başarıları dolayısıyla umduğumuz kadar ileri gitmişlerdir.

Uygun şartların bulunmadığı yerlerde de tek tek arkadaşların çalışmalarıyla topluluk yaşayışının ve kımıldanışın geçen yıldan daha ileri olduğunu görmekteyiz. Bu amaca doğru olan çalışmalarda ilgi gösteren değerli yurttaşlarımızın halkevi içinde yeni bir yaşayış görüşü bulmağa başladıklarını bize gelen dileklerden anlıyoruz.

Arkadaşlar,

Milletimizin hayatında kültür yolu ile birlikte duygusunu ve medeniyet isteklerini gerçekleştirmeyi sağlıyan halkevlerini ve halkodalarını, her yıl daha gelişmiş ve verimleri daha çok artmış olarak görmek amacımızdır. Yapılanları hiçbir vakit yeter bulmuyoruz ve bulmıyacağız.

Her şeyden evvel halkevlerinin ve halkodalarının memleket ölçüsünde yayılmasını sağlıyacağız. Büyük şehir ve kasabalarımızda halkevlerinin sayısı artacaktır. Köylerde ise şimdilik halkoları bulunacaktır. Her köyde bir halkodası o köyün tabii bir şartı olacaktır.

Halkevi 1932 de faaliyete girmiştir. Bu ilk yılda açılan halkevlerinin sayısı 14 idi. Geçen yıl bu sayı 405 i bulmuştur. Demek ki her yıl tabii bir artışla ilerleme vardır. Bu 405 halkevinden 63 ü il merkezlerinde, 100 ü de bucak ve köylerde.

Bu yıl bunlara 32 halkevi daha katılıyor. Adlarını söylüyorum : Bâlâ, Kızılcahamam, Polatlı, Gül-

pazarı, Kemalpaşa, Kartal, Yalova, Yeşilköy, Kaman, Geyve, Gölcük, Sapanca, Değirmendere, Andirin, Maçka, Vakfıkbeir, Çaycuma, Manavgat, Erdek, Susurluk, Meiş, Ömerbey, Anamur, Gülnar, Pazarcık, Afşin, Ulus, Fenike, Kaş, Gündoğmuş, Serük, Osmaneli.

Bunlardan 15i halkodasından çevrilerek açılmaktadır.

Bu halkevi de bugünden itibaren millet hizmetine giriyor. Bunları açarken hepsine, yürüyecekleri yolda başarılar dilerim.

Halkodalarına gelince: Bunlar 940 yılından beri açılmaya başlanmıştır. Halkevi, bildiğiniz gibi, çok taraflı bir kurumdur. Bir halkevinin çevirmek için çok üyesi bulunmak lazımdır. Onun için köylerimizde bir halkevinin çekirdeği demek olan ve köyün yapısına daha elverişli durumda bulunan halkodalarını açıyoruz. Geçen yıl bunların sayısı 365 e varmıştı Köylerimizin bir çoğu bu kurumlarını bir an önce açmak için haklı olarak sabırsızlık gösteriyorlar. Bu yıl hepsinde değil, fakat bir kısmında bu istekleri yerinde görerek ve destekliyerek halkodaları hayatında yeni bir adım atılmasını sağladık. Bu yıl bize teklif edilenlerden 2338 köyde yeniden birer halkodası açılmasını uygun bulduk. Bu halkodaları da bugünden itibaren millet hizmetine giriyorlar. Bunların adları, şimdi size dağıtılan broşürlerde yazılıdır. Bunları açarken hepsine ayrı ayrı başarılar dilerim.

Böylece, arkadaşlar, halkodalarımızın sayısı da, şimdiye kadar açılmış olanlarla birlikte 2688 i bulmuş oluyor. Biz, bunu da az buluyoruz. Aldığımız direktife göre bunların sayısı 10 bine varacaktır. Ancak bu suretle, birbirine komşu olan köylerle birlikte, köylerimiz halkevi ve halkodası ışığı ile nurlanmış olacaklardır.

Arkadaşlar,

Bir halkodası, toplanma için yeter genişlikte bir salonla iki, üç çalışma odasından ibarettir. Bu küçük yuva, her zaman temiz, bakımlı, içinde bir okuma yeri, bir radyosu bulunan, kadın, erkek vatandaşlar için bir arada toplanma yerleridir. Burada koyun işleri konuşulmak için toplanılır. Burada gazete, dergi, kitap okumak için toplanılır. Burada radyo dinlenir, sohbetler edilir, burada düğünler de yapılır.

Köyde çalışan yer yer aydınlar, öğretmen, eğitmen, sağlık memuru, ziraat memuru, ormancı, veteriner, fen memuru gibi arkadaşlar veya işleri dolayısıyla köye giden memurlar, meslek adamları, idare başındakiler, milletvekilleri halkodasında birleşirler, konuşurlar.

Köylülerimiz milli günlerimizi halkodasında uyandıran törenler yaparak kutlarlar. Köy gençliğinin güzel sanatlar ve spor zevkini halkodaları düzenler. Çiftçinin, köylünün sağlığı ve çalışması için yararlı bilgiler, konuşma suretinde veya kurslar açarak öğretme suretinde burada sağlarlar.

Okuma ve yazma bilmiyen yetişkinler, burada okuma ve yazma öğrenmeye çağırılırlar. Kısaca, köyün bütün topluluğunu ilgilendiren işler burada görülür, burada toplulukla yaşama tadı alınır.

Arkadaşlar,

Bir halkevini iki yönden görebiliriz. Biri yapısı ile ve çalışma araçları ile dış yönünden, biri de kendi çalışmalarıyla iç yönünden.

Biz bütün halkevlerimizin uygun, elverişli yapılarak kavuşmalarını istiyoruz. Şimdiye kadar bunu elde edememiş yerler, hummalı bir çalışma ile bunu başarmaya çalışıyorlar. Bugünkü şartlar altında bile bu çalışmalar devam ediyor.

Biz bir halkevini bulunduğu çevreye göre uğrak bir yerde, fakat geniş bir bahçe içinde, yüksek ağaçlar arasında, kullanışlı işleme, gelişmeye elverişli, sade bir güzellikte yapılmış olarak görmek isteriz. Denemelerimiz bize bu yoldaki yapıların halkevi ihtiyaçları bakımından daha elverişli olduğunu göstermiştir.

Çalışma araçlarına gelince: Bunların her gün biraz daha eksiklerinin tamamlanmasını istiyoruz. Her halkevinin spor yeri, temsil yeri, toplanma yeri, radyosu, sineması, müzik âletleri, güzel sanatlar atelyesi, dersanesi, kitabevi, hasta bakma yeri bulunmalıdır.

Biz bütün bunların her halkeinde zamanla tamamlanmasını istiyoruz. Araçların eksik olması bizi çalışmalarımızdan vazgeçiremez. Halkevi ruhu, burada belli olur. Ne kadar eksikleri olursa olsun, bir halkevi yapabileceği şeylerin daima en fazlasını başarmaya mecburdur. Biz bunu bütün milletimizin milli kalkınma yolunda şiar edindiği bir ödev olarak görüyoruz.

Arkadaşlar,

Halkevleri bütün kollariyle, bir tek amaca yönelmişlerdir: Bu amaç da kültür yolundan her zaman milli değerlerimizi işlemek, Türk devrimini geniş halk hayatı içinde kökleştirmek, milli birliği sağlamaktır.

Böyle bir amaç karşısında bütün aydınlarımızın, devlet hizmetinde yer alan bütün yurttaşlarımızın kendilerini bu işe vermeleri gerektir.

Bütün aydınlarımızın beni dimaları için tekrar ediyorum: Hepimiz halkevinin içinde çalışmaya, birer suretle başkalarına faydalı olmağa bu vatan için, bu millet için borçluyuz.

Bunları seve seve yapmak Atatürk'ün ve İnönü'nün çocukları için kutlu bir ödevdir.

Arkadaşlar,

Cumhuriyet Halk Partisi, halkevleri ve halk odalarının gelişmesi için her türlü tedbirleri almaktan geri durmamıştır. Yıldan yıla elde edilen tecrübelerden faydalanarak onlara gerekli yardımları sağlamaktadır.

Halkevlerimiz, kendi çevresinin evleri olduğu halde hep birden bir evin çocuklarıdır. Ocaklardan illere kadar Partimizin her yerdeki kurulları, halkevi ve halkodalarının iyi çalışmalarını sağlamak için her türlü imkânı hazırlamakla ödevlidirler.

Şunu da söyleyeyim ki, kendini Partili hissedenden her yurttaş, bu ödevde ortaktır. Her yerde idare adamları, o yerdeki Parti kurullarının yardımları olarak halkevlerinin ve halkodalarının gelişmesi için her türlü tedbirleri alacaklardır.

Halkevlerinin ve halkodalarının sağlam bütçeleri olmak gerektir.

Arkadaşlar, halkevleri ve halkodaları gençliğin bütün istidatının gelişmesine yarar birer çevre haline gelmelidir. Burada beliren istidatlar, birer değer olarak milli hayata kazanılır. Karakterce, bilgice ve istidatça üstün gençler yetişir. Olgunlar yanında olacaklar ürer, çoğalır... Ve böylece yurdumuzun yuvaları yeni yeni varlıklarla süslenir.

Arkadaşlar,

Cumhuriyet Halk Partisi, memlekette güzel sanatların halkevlerine destek olacak surette gelişmeleri yolunda türlü tedbirler almıştır. Altı yıl, üstüste, her yaz yurt gezisine gönderdiği ressamların yaptıkları eserler toplu olarak, geçen ağustosta büyük bir sergi halinde Ankarada açılmıştır. Şimdi de bu 675 eser arasından seçilen en güzellerinden 40-50 tanelik koleksiyonlar, halkevlerinde sergiler halinde halka gösterilmek üzere dolaştırılmaktadır.

Bu sene Parti, bir deneme şeklinde, 5 halkevine öğretici ressamlar göndermek suretiyle resim kursları açmıştır. Buna imkân nisbetinde daha geniş ölçüde devam edilecektir.

Maraş'ın Kurtuluş Günü

Maraş'ın 25 İnci Kurtuluş Bayramı Münasebetiyle Eski Maarif Müdürümüz Şevket Süreyya Aytaç tarafından 12 Şubat 1945 de radyoda söylenmiştir.

Sevgili yurttaşlarım,

Yine, Maraş kurtuluşunun heyecanları içindeyiz. Her sene 12 Şubatta ortalık bembeyaz karlarla örtülürken, Maraş hatırası, içimizde bir kanlı gül hibi açar. Onu milletçe tekrar düşündüğümüz zaman, bu memleketin, hürriyet ve istiklâli için neler ödendiğini ve neler ödense yine kölelikten bin kat ucuz olduğunu bir daha hissederek, kararımız yenileşir. Azmimiz ve şevkimiz her yıl dönümünde bir kat daha artar. Dudaklarımızda sönmeyen bir ateşle tekrar ederiz ki :

Bayrakları bayrak yapan üstündeki kandır
Toprak, eğer uğruna ölen varsa vatandır?

Milli mücadele ve onun içinde Maraş safhası bu hakikatın en büyük delili ve isbatı oldu.

Şimdi, bu mücadelenin üzerinden 25 yıl geçmiş bulunuyor. Fakat o günlerde olup biten şeyler içimizde hâlâ, bütün tazeliği ve bütün canlılığıyla dipdiri yaşamaktadır. Belki 25 sene evvelkinden daha manalı ve daha derin olarak.

Dünya 25 yıl evvel Maraş köşesinde bir facia seyretti. Bu facianın hatırası yaşmalıdır. Tâki onu tekrara kimse teşebbüs edemesin ve Türke dönenecek her kem bakış, bu hâdisenin akibetinden ibret alsın.

Yurttaşlarım; yine böyle bir kış günüydü. Ocaklarımızın başında kendi halimizde sakin sakin oturuyorduk. Kendi derterimiz kadar dünyanın uzak yerlerinden gelen hemcinslerimizin izdirâplarıyla de alâkadar ve ortakdık. Türk milletinin iyilik dolu ruhunda emsalsiz bir insan sevgisi yaşar. İster ki dünya rahat ve mesut olsun. Türk duaları içinde insanlığın selâmet ve hayrını temenni eden dualar vardır.

İşte, böyle masum, ve kimseye zararsız bir halde yaşayan insanlar, bir gün, asla müstahak olmadıkları bir felâketle karşılaştılar. Türk milletinden Maraş'ı çalmağa geliyorlardı. Hakları ellerindeki silâhtı. Ümitleri ise, karşılarındaki milletin büyük bir harpten yeni çıkmış ve yorulmuş olması fırsatı idi. Unuttular ki bir arslan, yaralı da olsa yine arslandır. Onu kendi yatağında rahatsız etmek, tehlikeleğin en büyüğünü göze almaktır.

Türkün tarih içinde seyrini ve ruhundaki az-

meti unuttular... Fakat unutsunlar.. daha iyi... Tanrı onlara Maraş'ı vasıta ederek öyle bir verecektir ki bunu kendilerinden sonra gelecek bütün çocukları hafızalarına çelik kalemlerle nakşedecekler ve bir daha asla unutmıyacaklar...

Çünkü, Maraş mücadelesi bir muharebeden ibaret değildir, bu her hangi bir savaştan ziyade, bütün dünyaya, Maraş sahnesinde seyrettirilmiş bir te-maşanın, ebedi ve büyük bir hâilenin ismidir. Onu bu günkü dünya ibretle seyretti, yarınki nesillerde yine ibretle ve intibahla seyredeceklerdir.

Size sahneyi açıyorum :

Bir gün Maraş ufuklarında, gittikçe karararak bir bulut halinde düşman gölgeleri yığılmağa başlıyor, ve bu gölgeler birbirine takılarak bir yılan halinde Maraş'a doğru uzanıyor; düşman ordusu gelmekte, felâket bütün ağırlığı ile Maraş'ın üstüne çökmektedir. Güzel şehir gelenlere uzaktan bir hayal bahçekadar : zıp ve şirin görünüyor. Beyaz evler birer papatya.. Kırmızı damlar onların içine serpilmiş taze gelincikler gibi. Bu sevimli ve munis şehrin genç kızları da onları niçin ellerinde birer top nergisle karşılamasınlar! İçlerinde bu ümit ve bu duygu, müsterih ve mağrur Maraş'a doğru yürüyorlar... Yaklaştıkça boruları daha keskin ötmekte ve avlalarına karşı iştahları daha çok artmaktadır. Nihayet Maraş'a giriyorlar.. Fakat bilinmez ki ne oluyor?... Esrarlı belde yavaş yavaş kımıldanmağa başlıyor. Beyaz evler birer papatya iken birer gücürdayan diş gibi tehdit ediyor. Birer gelincik sandıkları kırmızı damlar ateşle ve hınçla dolu kanlı gözler gibi kendilerine çevriliyor. Şehrin ortasında bir kale var. Bu kale Maraş'ın yiğitlik ve kahramanlık sembolüdür. Her Maraş'ın içinde de o kaleden bir tane var. Daha doğrusu Maraş'lı birazda bu kaleden dolayı kahramandır. Doğar doğmaz bir kaleye bakan arkasını büyük dağa veren, beşiği o meşhur Maraş rüzgârlarıyla sallanan insanlar nasıl nasıl kahraman olmazlar, üzerine bastıkları toprak ise her zerresinde tarih ve ecdat hatırası tüten bir esrarlı zemin, bir er meydanıdır. Her annenin orada çocuğuna ilk anlattığı masal kahramanlık hatırasıdır. Kadınlar orada en çok, zengin erkekleri değil, yigit erkekleri alkışlarlar. İhtiyarların köyeye çekildikleri zaman son zevkleri torunlarının saçlarını okşiyarak onlara

başlarından geçmiş bir harp hatırasını anlatmaktadır.. İşte düşman böyle bir yere yaklaşıyordu.. Belliki bir kıyamet kopacaktı.. Fakat ihtirasın gözleri kördür. Düşman karşısında kendisi için kabaran milli kini ve hamleyi hissedemiyor, onun sakin fakat azametli kaynaşına nufuz edemiyordu.

İkinci perde bambaşka bir manzaraya açılmaktadır. Sahnede artık tarihin tanıdığı ezeli ve ebedi şövalye, Türk görünüyor. Şimdi Maraş'ta minis evler değil, evler sayısına volkan var. Sokaklarda gönül dolusu sevgi ile selâmlaşan yumuşak huylu insanlar değil, devler dolaşiyor. Koca şehir edeta ayağa kalkmış, şahlanmış ve düşman üzerine yürüyor, 10 yaşında çocuklar köstebek delikleri haline getirdikleri evlerin altından çetelere haber taşıyor. Taze gelinler şehit kocalarının ellerinden düşen tüfengi kaparak savaşa atılıyorlar. Bir mahallede bir vatandaşı, efsaneleri gölgede bırakan bir kahramanlıkla damına çıktığı bir düşman yuvasını kendisiyle birlikte berhava ederken, öte tarafta başka bir vatandaş düşmana yaramasın diye kendi evini bir tutam ot gibi yakıyor. Bütün Maraş Türk vatanının üstünde bir büyük yangın halinde.. fakat ne beis var. Bu yangın millete kurtuluş ve istiklâl yolunu gösteren bir fener olacak.. Artık Maraş bir şehir değil bir mahşerdir.. Kadın, Erkek, çocuk bütün kadrosuyla bir millet harbediyor. Kalede bayrağı görmeyenler artık başka bir dünya manzarasına gözlerini açmak istemiyorlar, ya Bayrak.. ya hiç bir şey... Bunu Maraş sokakları bir sel olmuş, köpüre köpüre haykırıyor.. Camide toplanan vatandaşlar Allaha and içiyorlar ki kaleye Bayrağı dikmeden, onun huzuruna tekrar dönmiyecekler... Çünkü inanıyorlar ki Bayrak olmadadan Tanrıya yapılan ibadet bile boştur. İnanıyorlar ki insan olmak, şeref ve haysiyet sahibi olmak, şeref ve hayaiyet sahibi olmakta bir Vatan ve bir bayrak sahibi olmaktır. Buna inananlar, Bayrağın altında ölmeyi, Camide ibadet etmeğe tercih ediyorlar. Ve Bayrağın gölgesini Tanrının huzuruna Caminin mihrabından daha yakın bularak Namazı bırakıp ona koşuyorlar. Bir an içinde, kalenin gövdesi bir bayrağa koşan insanlarla sıvanmıştır. Fakat işte zevki hiç bir şeyde bulunmayan büyük mükâfat : Türk Bayrağı bir büyük gül gibi kalenin üstünde tekrar dalgalanıyor.

Bu manzarayı ölmez bir filmle, bin senenin ötesindeki Türk çocuklarına götürmek isterdim.. Bu manzarayı ateşten harflerle tarihin geniş alına yazmak isterdim... Bu manzarayı dünyanın bütün boyalarını kullanarak emsalsiz bir tablo halinde resmetmek ve beşeriyetin ufuklarına asmak isterdim. Sanatkarlar bilsinler ki en büyük Türk operası 1920 de Maraş'ta oynanmıştır. Onu, menkibelerin içinden, bir ham kayanın bağrından bir ebedi heykel söker gibi, söküp çıkaracak ve nesillere ithaf edecek Türk çocuğunu bekliyoruz.

Türk Bayrağı Maraş kalesine bu suretle bütün

milletin elleriyle çekildi. Onu kalede görmek için ısrar edenler vazifelerini yaptılar. Yaşıyorlarsa, kendilerine ne mütlü.. öldülerse, ruhları şad olsun.. Verdikleri misal, Türk nesilleri için ebedi bir örnek olarak yaşayacaktır.

Maraşlılar kaleye bayraklarını diktikten sonra durmadılar. Bu bir başlangıçtı. Şehre inerek düşman ezilinceye kadar savaşa devam etmek lâzımdı.

Düşman Maraş'a bir sel gibi geldi. Maraşlıların sel olan akını karşısında bir damla gibi dondu. 22 gün süren savaştan sonra nihayet bir sabah doğan güneş kahramanlarının muzaffer başlarını altın ışıklarla taçlarken, kaçan düşmanın arkasında alaylı handelerle gülmektedir. Artık Maraş kurtulmuştu. Evlatlarının sonsuz ve mucizeli fedakârlıklarıyla kurtulmuştu. Düşman kaçıyor.. Bu sefer Maraş'lı pesine düştü.

Atımı bağladım delikli taş..

Göçümü yolladım erkek Maraş..

Yürüyün arkadaşlar, yürüyün, Antep yanıyor.

Vurun arkadaşlar, vurun, gayret günüdür.

Bu vuruş bütün bu ellerde düşmandan eser kalmayınca kadar devam ediyor.

İşte Maraş dünya ölçüsünde bir sahnede temsil eder gibi, bu hatırayı her sene tekrar eder. Fakat o ne güzel bayramdır. 3 ay evvel başlanır. Kimse hatırlamaz, kimsenin işaret ve teşviki olmadan, halkın içinden gelen bir şuur ve coşkunlukla aylarca evvelden milli elbiseler hazırlanır, silahlar tamamlanır. Vakit gelince de 3 gün 3 gece mahalleler birbirlerini ziyaret ve tebrik ederler. Bayram her tabaka halk ve her yaşta insan tarafından içe içe, sindire sindire yaşanır. Gençliğin vatan sevgisi, ruh ve irade terbiyesi için bundan daha güzel ne faaliyet tasavvur edebilirsiniz?.. Nihayet bir gün şehrin ortasında toplanan halkın bağrından kopan yüzlerce genç, bir kartal akını halinde kaleye hücum ederler ve bayrağı onun üstüne dikerek geçmişte babalarının yaptıklarını tanzir ederler. Bu manalı temsili sayısız nesiller daha tekrar edecekler ve bir bayrak arkasında koşmanın güzel manzarasını her yıl bütün insanlara yeniden gösterecekler. Bu öyle bir temsilkî Maraş kadar büyük sahası, kale kadar büyük sahnesi ve bir dünya dolusu seyircisi var... Bir temsilkî, onu seyredenler Türkün ölmezliğine bir daha iman edeceklerdir. Türkün kendi kendisine teşkilatlanma kabiliyetini; Bayrak ve Vatan için dövüşme azmini, nihayet kendi kendisine katlandığı zaman göstereceği ölçüsüz kuvvet ve kudreti bir daha en parlak bir şekilde burada görecekler... Bir milletin, şehir ve kalelerini kaybettikten sonra bile ruhunu kaybetmezse mağlup edilemeyeceğini en iyi burada anlatacaklar; çünkü bu mücadele, topsuz tüfeksiz kalmış, fakat ruhunun ve imanının zırhına bü-

— Devamı Sayfa 16 da —

KİTAPLAR ARASINDA

YAĞMUR VE ADANAYA DAİR ŞİİRLER

Yazan : İbrabim AKDOĞAN

— Baştarafı 68 inci Sayıda Çıkmıştır —

Zannımca hayatta iki kitapçıktan başka hiç bir mülkiyete sahip olmayan şair, hayat ve mukadderatla ne kadar ince bir istihza halindedir. Bu istihza, mesudiyet kılığında karşımıza ne kadar süslü çıkıyor. Bu fikrimizi şairin kendi dilinden dinlemek suretiyle de ispat etmek mümkündür :

Berrak seması altında bu şehrin
Benim de eşim - dostum olmalı.
Anlamalı aşık olduğum yıldızlar,
Rüzgâr çocukluğumu getirmeli sıldan
Duamı taşımali bulutlar.
Çiçekler dilimden anlamalı,
Destanını söylemeli heykel.
Azat etmeli gözlerden yorğunluğu
Sokaklar yabancı olduğumu bilmemeli
Güzel geçmeli rüya yolculuğu.

Artık şairin hüznünü takip edebiliriz.

Varsın aynalarda kalsın gülüşün,
Aşkın başladığı yerde bahar.
Ne gök gebe, ne toprak mesut
Bir göz yaşı halinde dualar.

Bu hüznün nerede ve ne sebeple geldiğini araştırırsak, görürüz ki bütün bunlar şairin şahlanan sıla hasretinden ileri gelmektedir.

Mercan mevsim ve sarhoş ırmak
Boşaltır mavi küpüklerini içime su.
Dudaklarımda bir öpüş gibi sıcak
Sıla arzusu.

Daima daüssıla içinde bulunan şairimizin :

Böyle her akşam üstü sevgilim
Biz olmasakta yola çıkar kervan.
Ak saçları omuzlarına dökülmüş
Bir anne hüznü geçer kapımdan.

deyişi fikrimizi teyit etmektedir. Şair bütün bu manzaralar karşısında sılâyı düşünür ve oraya giden yolları görür gibi olur :

Dışarıda hâlâ yağmur yağıyor
Ve ben hâlâ düşüşünüyorum sılâyı.
Bak, cıgaramın yanışından da belli
Yolculuk edeceğim.

Rüyadan uyanır gibi silkinen şair :

Yaz bitmiş, meyvalar dökülmüş dallardan

Kuşlarını azat etmiş şehir.
Ve bir gül kokusuyla geçmiş mevsim
Sılaya giden yollardan.

mısraları ile izhar ederken :

Belki akşam olmuştur sevgilim
Yaşamak iyi günlerere kalmıştır.

"Yağmur,, da Adana güzelliğini canlandıran epeyce şiir var. Bu şiirler içinde bilhassa (Bu Şehir, Seyhan şarkısı, Bu Sabah, Memnuniyet, Ayrılık Vakti, Gecenin en güzel saati için, ve saire) gibi şiirler bilhassa dikkati çekiyor. Meselâ aşağıya alacağım "Bu Şehir,, adlı şiirde mevsimleri birbirinden ayrılmayan kış bahar, baharı bahar üssü bahar olup, Seyhanın serin nefesiyle afsunlanan, palmiye gölgelerinde dinlenip mavra gıcırtilarıyla bestelenen ve tabiatın bütün güzelliklerini içinde toplayan güzel Adanamız ne kadar da realist bir şekilde yaratılmıştır.

Suyunda, havasında bu şehrin
nsanı sarhoş eden bir şey var Rabbim.
Bağdaş kurar yuvalarda sükün;
Yıldızlar falına bakar gecelerin
Arılar bereketi müjdelere
Kariş kariş bilir kuşlar gökyüzünü.

Ufku bir anne gibi öper gün
Balkonlardan aşk şarkıları dökülür
Bardaktan boşanırcasına yağar yağmur
Ve bir söğüt gölgesinde uyur pınar
Rabbim bu ılık cenup şehrinde
Seni unutturacak kadar güzeldir bahar.

Görülüyor ki şair Adanamızın güzelliğini samimi bir dille ipek örgüler halinde pırl pırl işleyip önümüze sermektedir.

Adanamızın güzelliğine dair şimdiye kadar :

Rabbim bu ılık cenup şehrinde
Seni unutturacak kadar güzeldir bahar.

hükümünü hangi dev şair verebilmiştir.

İşte size Adanamıza dair bir şiir daha :

Gene gün doğdu,
Taze bir sabaha açıldı kapılar.
Bir gelinlik duası halinde
Seyhana eğildi bahar.

— Devamı Sayfa 12 de —

MARS'I

Defne Dallariyle Boğalım

Harp Devletlerin Eseridir.

— 73 üncü Sayıdan Devam —

Yazan : Nurettin ÜNEN

Fakat fakir bir Arap bu halinden dolayı Allahına şükreder. Şu halde medeni milletlerin saldırganlığındaki esas maksat, nüfus çokluğundan ziyade daha konforlu, daha lüks bir yaşayış elde etmek için olsa gerek.. Vaktiyle gazetelerde binlerce işsiz Londra'ya yürüdüklerini işitmişsinizdir. Bu adamlara hükümetin her gün etinden, ekmeğinden, şarabından sigarasına kadar temin ettiği unutulmamalıdır.

Bir çok devletler müstakbel ve muhtemel düşmanlarını yenebilmek için nüfus çoğaltımını teşvik ederler. Oysaki nüfus çokluğu harplerde birinci derecede kazanç amili sayılamaz. Fertlerinde istihsal kabiliyeti olgunlaşmış bir millet kendisinden on misli kalabalık bir milleti perişan edebilir. Çin—Japon buna misaldir. Hakikaten buhranın sebebi nüfus çokluğu ise bunu, doğan büyüyen ve binlerce liraya mal olan yüzbinlerce ferdi dakikada mahvedip geride gözü yaşlı bir nesil bırakmakla değil, doğumları azaltmakla önlemek mümkün değil midir? İnsani tedbirler dururken vahşete başvurmağa ne lüzum var?

Nüfus denince müstahsil vaziyette bulunanlar murad edilmiş bu çağda olanlar toprağa nazaran fazla ise kısmen müstehlik zümreye girerler ve bu yüzden darlık başlar savaş çıkarmış. Demeğrafi ile uğraşmadık. Yer yüzünün verim kabiliyetini de ölçmedik. Fakat bu iddia doğru ise muharebelerde yaralananları tedavi ile uğraşan doktorların doğumları tahdit için tehlikesiz tedbirler bulmaları daha akıllıca bir hareket olmaz mı?

"Toprak dar geliyor,, diye bir kısım insanları hayvan gibi boğazlatmak, medeniyet iddiasında bulunan insanlar için hiç de meşrû ve makul bir tedbir sayılamaz. Hukukî ve ahlâkî cihete gelince : Senin nüfusunun kırılması lâzımsa karşı tarafın ne günâhı var? Senin malın yetişmiyor bunalyorsan, başkasının malını ne hakla kasdediyorsun? Bunu bir fert yapsa cemiyet yakasına yapışır. Milletlere de hesap soracak ciddi bir adalet müessesesi ne zaman kurulacak?

Malthus der ki: "Beşer nevi, fertleri dahî dahil olduğu halde, bütün mahlûkatın temayülû fazla tenasül etmek cihetindedir. Fakat nüfus miktarı ile, geçim vasıtaları arasında sıkı bir nisbet mevcut olduğundan muayyen bir adet fertlere varılır varılmaz

harplerin, müstevli hastalıkların fazla nüfusu itlâf ve müvazeneyi tekrar tesis etmesi ister istemez vukua gelir miş. Yani Cermen ve Japonlarda olduğu gibi gıdaya nazaran nüfus fazlalaşırsa, sanayi ve ziraatla olan muvazene de bozulacağından, muhaceret veya harp başlamış. Fenni imkânlarla malik olmanın eski insanlar için bu doğru olabilir. Fakat bu gün medeniliği kimseye bırakmayan milletlere ne diyelim?

Bir taraftan nüfus kesafeti dolayısıyla harbi meşru gösterirlerken, diğer taraftan hasat zamanları haritten amele getirtiyorlar. Bu kabahat kısmen de makineleşen hayat yüzünden Köylünün şehirlere, fabrikalara koşmaları yüzünden gıda müstahsillerin azalmasında değil mi? Hem sorarız; daha kesif milletler daha mı bedbahtlar? Neden bunlar da harbe lüzum görmüyorlar? Haydi 1939 harbinde de on onbeş milyon insan harcansın; geride kalanlar refaha mı erecekler? Birinci cihan harbi pek mi mesut bir netice verdi? Muhaceretler, buhranlar, cinayet ve sefaletler işe darlığından bu da nüfus fazlalığından ise önüne harple değil, doğum tahdit ve iktisadi tedbirlerle geçilir.

İnsanlar bir taraftan fiatı korumak için stok yapıyorlar, hatta bazan bu stokları yakıyorlar. Buna ne diyelim? Keza teknik tekâmülle istihsalin fazlaştığını iddia edenler bile var. Buna ne buyurlar.

Bahsimizi İsmet İnönü'nün 1939 da söyledikleri şu güzel sözlerle kuvvetlendirelim: "Her kes için yer yüzünün nimetlerinden istifade edecek bir sulh imkânı samimi temennimizdir. "

İmparatorluklar Yıkılmadıkça Yer Yüzünden Harp Kalkamaz.

"İmparatorluk,, kelimesinin kökü, tahakküm ve itaat altına alınan manasına gelen lâtince "İmperium,, dur. İsterparlementer rejimlerle ister diktatörlük veya kiralık şeklinde olsun, imparatorluklar daima harp âmilidirler. Fransa İmparatorluğunun başında bir cumhur reisi, İngiltere ve Japonya'nın başında bir kiral var. İtalyada kiralıdan gayri bir de diktatör vardı. Almanya ve Rusya rejim ayrılıklarına rağmen birer diktatör tarafından idare edilmektedirler. Amerika Cumhuriyeti ve İngiltere kiralığının demokratiği ile Alman ve İtalyan disiplini, Japonya'nın ferde,

yani imparatora tapıcılığı ile Rusyanın ferdi cemiyete feda edişi gibi aykırılıklara rağmen imparatorlukların di. cık müşterek vasıfları, ihtiraslarını tatmin hususunda harbi meşru bir vasıta telâkki etmeleridir. Musolini 1935 de neşrettiği küçük bir kitapda, Napolyonun, İmparatorluk kurduğu zaman düşmeye başladığını, halbuki imparatorluk da emperyalizm olabileceğini, imparatorluk ne kadar sür'atla yayılırsa, kuvvet ve imtiyaz hassalarını o derece kaybedeceğini, emperyalizmin saiki ise büsbütün başka bir şey olduğunu, meselâ bugün dolar emperyalizmi görüldüğünü ruhani ve artistik muhitlerde bile bununla karşı karşıya gelindiğini, bunun, insanın cevabiyeti için mükemmel bir faaliyet olduğunu, Emperyalizmin daha beşikte ve hatta sporda başladığını bu yapışkan kuvveti insandan ancak ölümün ayıra bileceğini söylemiştir. Bununla beraber eski bir imparatorluğu diriltmek isteyen Duçe İmparator ünvanını almaksızın, kiralına bu ismi vermeksizin de emperyalizm yaratılabilir miş ama, Habeş ve Arnavutu alınca, geleneğe uydu. Bu ünvanı takınmakta gecikmedi.

1934 deki nutuklarının birinde, eskiden yeni bir hükümet teşkil olunduğunu, şimdi yeni bir imparatorluk kurulduğunu ve iktisadi inhibitata karşı mücahede açtığını söyleyen Hitler, hakikaten yıkılan bir imparatorluğu, meşruiyet perdesi altında canlandırmaktan ve hedefe ulaşmak için rakipleri ile mücahadesinde zavallı küçük milletleri mahvetmekten çekinmemiştir.

"İngiliz yiyor da ben neden sömüremiyorum,, diye mücadeleye atılan Almanya'nın istediği yeni Nizama, bütün dünya susamıştır. Ancak bu yeni nizama (Weltmacht) dünya devleti Almanyanın anladığı şekilde değil; o, müstemleke hakkı istiyor. Dünya ise huzur sükün, adalet ve medeniyet bekliyor. Hitlerin arzu ettiği cihan şumul imparatorluk harbi ortadan, kaldırabilir. Fakat bütün milletlerin Germen boyunduruğu altına girmesi şartile...

Almanya, Hakikaten yalnız İngiliz tahakkümünü yıkmak için mücadeleye atılmış olsaydı dünya cebirle değil ona istekle dost eli uzatırdı. Fakat mazlum milletler, İngiliz tahakkümü ile Almanyanın yeni nizamı arasında bir fark görememişler. Ve sadece bir efendi değişikliği için tabiatıyla mücadeleyi arzu etmemişlerdir. Alman hakları için işe başlayan Hitler, muvaffak olunca dünya işlerine karışmak hakkını da kazandı. Luther'le başlayan protestan Almanya'nın cihanı fethetmek emelini yerine getirmekten gayri bir iş düşünmedi.

Hitler aynı nutukta "Cumhurreisi beni hükümetin başına çağırdığı zaman, kabinedeki arkadaşlarımı, bütün milleti ve beni bir tek duygu canlandırdı-

BAYRAK

Beşikte henüz yatan
Kahramanı yaratan
Kalpleri ferahlatan
Gökte dolaşan bayrak

Kanımızın rengiyle
Ayyıldız ahengiyle
Cihangirler cengiyle
Ellerde koşan bayrak

Ressam fırçası kanar
Şair renginden yanar
Bak şehit seni arar
Ufka ulaşan bayrak

Tüyler ürpertir senden
Yadigârsın dedemden
Dile canımı benden
Kanımla coşan bayrak.

Alptekin Güven

yordu. Bu da büyük Tanrının Alman milletine cihan huzurunda hukuk, şeref musavatını tekrar kazandırmak için bizi tavsiyet etmiş olması sevinci idi. Hakiki bir barışlık siyasetinin taraftarı olduğumuz için, milletler arasında hakiki bir sulha bu suretle varacağımızı ümit ediyoruz. Bu düşünceyi bütün siyasi faaliyetlerimizin umdesi haline getirmeyi umuyoruz. Yeni Alman imparatorluğu milletler karşısına bir tek arzu ile çıkmıştır. Onlarla sulhsever bir dostluk içinde yaşamak... Kani idik ki üzerinde bulubulmıyan meseleler hakkında, derhal kuvvete müraaat etmeksizin konuşmak bu alemde genâ bize nasip olacaktır., demiştir. Fakat Hitler, Hindenburg seni kendisine başvekil yaptığı zaman sulh hususundaki bütün teminatına rağmen nutuklarının her birinde gizli bir harp tehdidi bulunduğunu sezen dünya cihanşumul bir faciyanın yaklaştığını hissetmekle elem duymadı. Çünkü bir taraftan sulh vadederken bir taraftan da İmparatorlukta bahsediyordun, tek cümle içinde çok büyük bir tezat... Sulh ve imparatorluk... Bu mümkün mü?

Prusya kiralı büyük Frederik "Memleketin menfaati namına iş yapacak yalnız ben'im, eline geçirebildiğin araziyi al vermek mecburiyetinde olmadıkça haksız değilsin., derdi. Bizce bu ifade asil bir mertliği ifade eder. Çünkü maksat fena da olsa açığa anlatılmıştır. Frederik'in halefinden gayri bir kimse olmayan Hitler ise hakikati teeville uğratmıştır.

Köyde Sağlık ve ilköğretim Dâvası

(Bu Konuda Diğer Yazılar 66, 67, 68 inci Sayılarımızda Çıkmıştır.)

Yazan : KÂZİM EKE

Geçen haftanın verdiği sevince doyamamıştık. Dünyada halka hizmetten daha tatlı ne var ki.

Birgün önceden ilaç çantamızı doktorumuzla birlikte kontrol ettik. Köylerde hangi ilaçlara daha çok ihtiyaç hasıl olduğunu geçen haftaki gidişimizden anlamıştık. Bu hafta ona göre hazırlandık. Gereken ilaçları tamamladık. Dağıtacağımız kitaplar, mecmualar, broşürler, levhalar, afişler de hazır. Yola çıkarken birgün önceden hazırlanmak iyi şeydir.

Adana henüz tatlı uykusunda iken biz uyanmıştık. Zaten güneşi üzerlerine doğdurmamayı bir ecdat yadigarı bilen, şafakla uyanan köylümüzün karşısına öğle sıcaklığı gitmek gülünç birşey olur. Onlar şehirlileri bu yönden de tenkit etseler ne kadar haklıdır.

Sabahın alaca karanlıkları arasında yola çıktık. Bu kadar erken gittiğimiz halde bizden daha çok erken olarak köylümüzü iş başında görmek insana ne kadar zevk veriyor bilseniz. İlk uğradığımız Yenice köyü oldu.

Yenice Köyü : Bu köy Adana merkezine (32) kilometre uzakta. Güzelce bir köy. Buranın insan sayısı (235) kişi. Öğretim çağında epeyce çocuğu var. Öğretmeni olan bir köy. Öğretmen tarlada işinin başında olduğu için onu göremedik. Çocukların nerede olduklarını sorduk. Bize öyle bir yer gösterdiler ki buraya okul demeye insanın dili varmıyor. Köyün saf ve temiz havasına alışmış, ömrünün çoğunu kırların, bayırların, tarlaların saf ve temiz havası içinde geçiren zavallı yavrucukları bu daracak, karanlık yere doldurup bilgi vermeye birşeyler yaptığımızı sanıyorsak aldaniyoruz. Bilgi veriyor, çocuğun sıhhatini alıyoruz. BİLGİ-SİHHAT MÜBADELESİ, ne acı bir şey.

Doktorumuz muayenesine başlamıştı. Sıhhi öğütlerine de tatlı tatlı devam ediyordu. Biz de okul işini ele almış, köye bir okul binası yapılması için köyün ihtiyar heyeti ve ileri gelenleriyle konuşuyorduk. Bu köye de Enstitü mezunu bir öğretmenin yakında verileceğini, bu öğretmenin köylerinde yapacağı işleri belirttikçe köylüler seviniyor, okul yapımı işine biran önce başlayacaklarını vaat ediyorlardı. Bu köyde (39) u sitma, (5) i uyuz, (5) de diğer hastalıklar olmak üzere (49) hastaya bakıldı. Mevcut ilaçlarımızdan hepsine yetecek kadar verildi. İğne yapılması lüzumlu görülenlere kinin iğnesi yapıldı. Burada işimizi bitirmiştik. Hacıhasan köyüne doğru ilerledik.

Hacıhasan Köyü : Bu köy Adana merkezine (23) kilometre, (196) nüfusu var, öğrenim çağındaki çocuk sayısı (49) kişi. Burası da Öğretmenlidir. Okul binası olmıyan köylerden biri de burası. Binasızlık derdi burada da bizim için önemli bir konu oldu. Köyün ihtiyar heyeti, ileri gelenleri okul binası yapacaklarına dair kuvvetli sözlerde bulundular. Hem de öyle kuvvetli sözler ki eğer şimdi işe başlamamışlarsa onlara bu kuvvetli vaatlerini hatırlatmayı bu işle daha yakından ilgili Gezici Başöğretmen arkadaşlardan rica ederim. Bu köyde (81) hastaya bakıldı. Bunun (58) i Sitma. Bu menhus hastalık burada da bütün şiddetiyle devam etmekte. Burada da gül yüzleri soldurmaktadır. Hepsinin ilacı verildi. Doktorumuzun işi, bizim de konuşmalarımız bitmişti. Buradan İshacı, sonra Yemişli, ondan sonra da Sırinsı köylerine gittik.

İshacı Köyü : Merkeze (25) kilometre uzaklıkta. (511) nüfusludur. Öğretim çağındaki çocuk sayısı (75) kişi. Öğretmeni, eğitmeni, okulu olmıyan bir köy. Sitma bu köye de kol atmış, Dalaklı çocuklar burada da en çok görülen şeylerden. Muayenelerini yapıp, ilaçlarını verdik. Okul binası yapımı işini burada da hararetle öne sürdük. Bunlar da söz verdiler.

Yemişli Köyü : Adanaya uzaklığı (37) kilometre. (700) nüfuslu bir köy. Burada okul bulunduğu köylülerin uyanıklığından belli oluyor. Binaları da şimdilik ihtiyacı karşılayabilecek bir durumda. Konuşmalarımızı, muayenemizi bitirdik, Sırinsı köyüne geçtik.

Sırinsı Köyü : Adananın (45) kilometre uzaklığında. (340) nüfusu var. Öğretim çağında (116) çocuk varmış.

Eğitmeni bulunan bir köy. Küçük tiplerden bir de okul binası yapmışlar. Bütün bu köylerde muayenelerimizi yapa yapa, dertleşe konuşa Karataş Nahiyeye Merkezine gelmiştik.

Karataş Nahiyesi Merkezi : Merkezden uzaklığı (52) kilometre. (1061) nüfuslu. Deniz kenarında, denizle kucaklaşan bir yer. Nahiyeye başlandı. Muhtarını ziyaretten sonra işimize başladık. Nahiyenin genç müdürü, başöğretmeni yanımdan ayrılmadılar. Nahiyeye ait her sorumuzu etraflıca cevaplandırdılar. Hastalarımızın muayenesi bitmiş, köylülerle konuşmalarımız sona ermişti. Nahiyenin Müdürü, yaptırmağa başladığı iskeleyi bize gösterdi. Denizin ortasındaki bir adacıktan getirdikleri büyük taşlarla iskelenin temeli atılmıştı. Genç Müdürün

azimli çalışması bu işi herhalde başaracak; Karataş'a ileride mühim bir gelir kaynağı temin edecektir. Yakında kursa gidecek olan Müdürün yerine gelecek olan arkadaş, başlanan bu güzel işi bitirerek hem o gencin gözü arkada kalmamış olur, hem de memlekete büyük bir eser kazandırır. Ekonomik yönden değeri olan bir iskele; Azmin elinden ne kurtulur ki.

Burada muayeneye gelen hastalar arasında Türkçe bilmiyenlere esfle rasladığımız göre bu nahiyecikte Türk Dilini bilmiyenlerin sayısı epeyce olsa gerek. Diğer köylerden farklı olarak burada Nahiyeye Müdürüne, öğretmenlere büyük vazifeler düşüyor. Dil öğretme ödevi. Türk oldukları halde kendi dillerini bilmiyenlere dilini öğretme işi.

İshacı, Yemişli, Sırinsı, köyleriyle Karataş nahiyesi merkezinde,

- 165 Sıtmalı
- 70 Uyuz
- 2 Teneffüs cihazı bozukluğu
- 3 Kalp kifayetsizliği
- 4 Romatizmalı
- 9 Dispepsi
- 3 Siroz
- 1 Plörezi
- 2 Empetiko
- 4 Göz ağrısı
- 4 Katarakt
- 1 Ektima
- 27 Muhtelif hastalık.

olmak üzere 295 hastaya bakıldı. Hepsinin ilaçları verildi. Sıtmalılardan ateşi yüksek olanlara ampül kinin yapıldı.

38 kişiye de ayrıca muhtelif reçeteler yazıldı.

Günümüz dolmuştu. Güneş altın ışıklarını dağların ardına saklamakta, karanlık etrafa yayılmağa başlamakta iken biz Adanaya doğru yöneldik. Vazifemizi yaptığımızdan mütevellit büyük bir sevinç, ölçsüz bir iç ferahlığı duyuyorduk. Şehirde kilometrelerce uzak bir yerde hastalık ateşleri arasında inim inim ileyen, sağlık umutları kırılmış bir vatandaşın yazığına kadar insana sevinç ve ferahlık veren zevki başka hiçbir şey veremez.

Sağlık işi böyle olduğu gibi ilköğretim dâvasının verdiği zevk te böyle değil mi?

Büyük İNONÜ'nün büyük davalarından biri ve en mühimlerinden olan ilköğretim dâvası üzerinde köylümüzü aydınlatmak, bu dâvanın önemini onlara anlatmak vazifesinin verdiği sevinç, iç ferahlığını başka hangi şey verebilir.

İyi Günlere Kaside

Bir gün gelecek sevgilim,
Bulutlar gölgesini esirgemiyecek bizden;
Bilin medik ninniler yüksелеcek perde perde
İçimizde coşan denizden.

Petek rengi günler gelecek sevgilim,
Kuşlar gurbetten dönecek;
Arılar çiçeklerin üstünde
Sessiz şarkılar söyleyecek.

Fecir dudaklarında,
Toprak saçlarında kokacak,
Yıldızlar saadet yağmuruna tutacak bizi
Göklere kucak kucak.
Bizi selâmlıyacak dallarda
Hayata gülen tomurcuk.
Bir şarkı halinde dökülecek içimize gün,
Ve doğarken ağlayan çocuklar...

Ali Süleyman Karcioğlu

Düzeltilme :

Geçen sayımızda yayınladığımız Şevket Kutkan'ın (Hâzan) naziresinin üçüncü beytinin birinci mısraında bir kelime unutulmuştur. Mısraın doğrusu şudur :

Verir tûraba bir ömrün bütün fusununu gül

Türk Milletinin en büyüğü tarafından ele alınan bu dâva; her valinin, her kaymakamın, her nahiyeye müdürünün, her Maarif müdürü ve memurunun, her müfettiş ve Gezici Başöğretmen ve öğretmenin üzerinde duracağı mühim bir vazife ve iş olduğu kadar her aydının da bu dâvada canla, başla çalışacağı bir iş ve bir vazifedir.

Bu dava; senin, benim değil, hepimizin, bütün bir milletin, bütün bir memleketin işidir. Buna hepimiz inanacak, bu işle hepimiz ilgilenecek, bu dâvada hepimiz ödevleneceğiz. Bu, bir millet istikbalı, bir millet kalkınması, ileri bir memleket hamlesidir. Bu memleketin her ferdi sınırlarlarda vazife almağı millî bir borç bildiği kadar ilköğretim dâvasını da aynı şekilde kutsal bir ödev bilmelidir.

İşte bu biliş ve inanış iledir ki (10) yıl gibi kısa bir zamanda bu memleketin köyünde, şehrinde okur yazar olmıyan hiçbir kişi kalmıyacak, Türk

— Devamı Sayfa 12 de —

Mansurluda İktisadî Durum

VI

— 72 inci Sayıdan Devam —

Yazan : Y. DOĞUDANDOĞAN

Madenler :

Üç dört saat uzaklıktaki "Bakırdağ,, da Türkiyenin zengin altın damarlarından biri mevcutmuş. Bu dağa yaylaya çıkan Aydınli aşiretlerinin koyunları Çukurova'dan gümüş dişli gelir, altın dişli dönermiş. Öyle ki; altın cevheri otlara sirayet ederek fışkırmış sanki...

Bundan başka yer yer toprak üstüne kadar çıkan Gümüşlukurşun madenine de rastlanmaktadır. İstikbalin dağlarla boy ölçecek maden fabrikalarının dumanları buraları gölgeleyeceği güne kadar Mansurlular bu hayatta bekleme baril..

Sanatlar :

San'atın hemen ismi bile yok desem yeridir. Hemen her köyde olduğu gibi burada da halıkan zanaata rastlanamaz. Köyün kırılan kazmasını, eğilen saban demirini onaran bir tek demircisi vardır. Lâkin onu her dakika tezgâhı başında bulmaya imkân yok. İş olan onu ya tarlada, ya dağda bulur. İş geldiği zamanlar o, evinin bir köşesindeki tezgâhı başına geçer ve babadan kalma solluğu tıkanmış sıska körüğü, dededen kalma aşınmış örs ve çekicile yine dededen kalma san'atını gösterir. Bu demirci yeniden hemen hiç bir şey yapmaz. Tahra, bıçak gibi şeyleri yapmasını bildiği halde o, yalnız tamircidir. Köyün bütün kazmaları, saban demirleri defalarca onun elinden geçmiştir. Her defasında onlara ya bir parça ekler, veya bir parçasını koparır.

O herkesin malını teker teker tanır. Belki san'atında en üstün bilgisi de budur. Aynı zamanda nalbant olduğunu söylemeye bilmem lüzum var mı?

Demirciden başka köyün bir de berberi vardır. Halk onun adını, soyadını bir kelimedede toplanmıştır. Her yerde "Berber,, diye çağrılır. Demircinininki gibi bunun sanatı da baba mirasıdır. Topu topu bir tane bir numara saç makinesi, pahlı bir makas, kırık bir ayna ve dişleri dökülmüş bir ihtiyar taraktan

ibaret olan takımı, çoğu zaman beraberindedir. Bazan müşterileri onun ayağına gelir, bazan da o müşterilerinin ayağına gider. Onun dükkânı her yerdedir. Kırdan, tarlada büyücek bir taş müşteriye koltuk yapar.

Köylü nazarında berber, demirci kadar önemli değildir. Uzayan saçlar evdeki makasla da kesiliverir. Bilhassa çocuk saçları...

Bu iki san'atkârdan başka belli başlı bir san'at-kâr yok gibidir. Esasen bütün san'atlar doğuştan her şahsa birazcık verilmiştir. Meselâ; yırtılan ayakkabıyı onaracak, yeniden bir çarığı dikecek köşker veya tamirci aranmaz. Herkes kendisi bu işi yapar. Her evde değilse bile ekseri evlerde bir eskici örsü vardır.

Bundan başka duvarcılık, marangozluk ta herkesin müşterek san'atıdır. Maamafih herkesten ayrı keser tuan marangoz da bir iki tane çıkar.

Yılda bir defa uğrayan seyyar kalaycı, kızaran bakırları ağırtır.

Köyde iki bakkal mevcuttur. Bunlar lâzım olan herşeyi satarlar. Manifaturacılık, kırtasiyecilik, attarlık ve eczacılık gibi bir çok vasıflar üzerindedir. Zanaat erbabı malzemesini onlardan tedarik eder.

Yalnız yazın durum değişir :

Kozan ve dolaylarından yaylaya çıkanlar içinde köşker, kunduracı ve hatta terzi bulunur. Bu san'atkârlar iki üç ay İnderesinde hem yaylamış; hem de köylünün ısmarıklarını temin etmiş olurlar.

İnce işler köye girmediği için mevcut bir iki dikiş makinesi ile birkaç saatın ustalığını bakkallardan birisi yapar.

Hülâsa köylü hem san'atkâr, hem çiftçi, hem rençberdir. Fakat bütün işleri zati işlerdir. Başkasının işinde çalışan da çalıştırılan da yok gibidir. Yazın işlerin çoğaldığı kısa bir zamanda "Keşik,, lêsme ile iş yapılır.

Kadınlar, "Çulfalık,, dedikleri dokuma tezgâhları başında buldukları zaman ya bez, ya astar (Bükme), ya alaca dokumaktadırlar. Bu dokumalar elbiselik ve çamaşırılık olarak kullanılır. İstarlarda da çul, çuval, kilim dokunur. Davar ardında gezenler ister erkek olsun, ister kadın ellerinde ya kirman veya ilgidir* (*) bulunur.

Kadınli erkekli yapılan işler bunlardan ibarettir. Bunlar dışında çalışma günlük işlere inhisar eder. Bu günlük işler de davara gitmek, dal kesmek, hayvan sulamak ahır temizlemek gibi işlereir. Mansurluda faaliyet hiç bir gaye gütmekz sanki... Yemek içmek gibi tabiileşen bu basit faaliyet insanları adaletin miskin kucağına atmıştır. Yani burada insanla tabiat arasında gayesiz bir savaşıma var.

Mansurlular para kazanacak hiçbir şey imal etmezler; veya ederler de satamazlar. Buna karşılık Develiden, Kozandan ithalât yaparlar. Bakkallar ticaret metaini güzden bu iki şehirden birisine gitmek şartıyla edinirler: Bağlı buldukları Feke kazasına ancak mahkeme, nüfus, tapu işleri gibi hükümet işleri için giderler. Bunlardan gayri bir maksatla Fekeye gidiş vaki olmaz.

Bilmem bu bir kaç satır Mansurlu'nun iktisadi durumunu tebarüz ettirebildi mi?...

Mansurluda Hayat

Mesken :

Evler ya tek katlı, veya iki katlıdır. Köylü tek katlıya dam, çift katlıya da konak der. Tabii konaklarda hali vakti yerinde olanlar barınır. Her iki tipin üstü toprakla örtülmüştür. Tek katlı evlerin tabanı topraktır, ve meskûnleri sığırı, tavuğu, keçisi ve atıyla bu dört duvar arasında mezcolduğuz sanki... Bu tip evlerde ahırlar bazan bir duvarla ailenin barındığı tek odadan ayrılmıştır. Hem methale; hem de damın ön veya yanına açılan kapısı vardır. Bazıları ise; tek kapılıdır ve bu kapıdan hem insanlar, hem hayvanlar işler. Bu cins evlerde bir tarafta insanlar, bir tarafta da bütün veya yarım duvarla ayrılmış ahırda hayvanlar barınır. Ahırla oturma odası arasındaki koridor ekseriya genişçe olup buraya ıstar ve dokuma tezgâhı (Çulfalık) kurulmuştur. Ailenin atölyesi olan bu koridor ışığı methal kapısından alır. Evin önünde üir tarafında ocak bulunan örtme bulunur. İnsanların barındığı oda bazan iki tane olur ki bir tanesi fazlalıkların konulmasına hasredilmiştir.

İkinci tipe gelince : Bunlar iki katlı olup insanlarla hayvanları nisbeten ayırmış durumdadır. Bu ev-

İlgidir : Yumak halindeki iplikleri kelep yapmağa yarar bir alet.

Hayâl

Öğretmenim
Şevket Kutkan'a

Rüya da hakikat olacaktır ne zaman sen,
Bir gül gibi rüyalara birdenbire girsen'

Titrerken o dallar ve sular hep neye baksak?
Mesut oluruz belki de onlarla akarsak.
Kovmaz bizi rüzgâr o güzel beldelerinden,
Mahrum edemezler bizi şen bahçelerinden.

Heyhat!.. Dinerken gözümün yaşları birden
"Mesut olamazsın,, sesi yükseldi içimden.

Sadi Samra

lerde insan yatağı ile hayvan yatağı arasında bir iki metrelik yükseklik farkı vardır. Bu evlerin de bir kısmı örtmeli, bir kısmı koridorludur. Örtmeli olanlarda yine dışarda ocak vardır. İki odalı olan bu evlerin oda kapıları ayrı ayrı örtmeye açılır. Bu takdirde ıstar ve çulfalık örtmededir. Ahır tabii odaların altındadır. Zemin kat ya tahta veya topraktır. Pencere sayısız ikiye geçmez ve ekseriya küçük olan bu pencereler örtmeye açılır.

Bu evlerin en bariz vasfı gübre kokusudur. Hayvanlar odaları ısıtan canlı kaloriferlerdir. Bu bakımdan yatmak için ahır üstündeki oda tercih edilir. Halk gübre kokusu duymadan yaşayamayacağına kani sanki... Ahır evden ayırmak, öküzü sabandan ayırmakla eşit gibi bir şey burada. Köylü ahırsız eve ezrailin seyrek geleceğine inandığı gün gübre kokusundan kurtulacaktır.

Köyde Sağlık ve İlköğretim Dâvası

— Sayfa 9 dan Artan —

köyleri okul binaları, öğretmen evleri, iş atelyeleri ile bezenecektir. Köylerimizde okuma yazma nisbeti yüzde yüz olacaktır. Bu işin artık münakaşaya, sürüncemeye bırakılmağa, sudan mazeretler bulmağa tahammülü yoktur. Memleket kalkınmasında, milli dâvalarda mâzeret bulmak, tereddütlü ve şüpheli haller göstermek zamanı çoktan geçmiştir.

Harp sonrası milletlerin ilerilemesinde öyle bir hız, öyle bir yarış olacaktır ki bu yarışa bizim de katılabilmemiz ancak ve ancak bilgili bir kafa ile kabil olabilecektir. Bu kafa; önce temel bilgi olan ilköğretimi yüzde yüz gerçekleştirmekle elde edilebilir.

Köy Köy Enstitülerimiz bütün enerjisiyle çalışmaktadır. Bu yıl, (2) binden fazla mezunu köylerimize gönderen bu müesseseler yarın binlerce mezunu birden göndereceklerdir. Enstitüde bulunduğunu müddetçe bina yapmasını, yol yapmasını, ziraat aletleri yapmasını ve kullanmasını, alet ve makina işletmesini, fenni ziraatçılığı, dikiş dikmesini; tezgâh dokumasını... Bizzat yaparak öğrenen kız ve erkek Enstitüler medeni bir köy hayatını da beş yıl bu yuvada yaşamış bulduklarından bir çok medeniyet vasıta ve şartları kendileri için bir ihtiyaç haline girmiş bir şekilde yetişerek kendi köylerine gideceklerdir. Orada yalnız çocukların okutulması değil, köyde her türlü medeniyetin kurulmasına da hizmet edeceklerdir. Nüfusumuzun % 80 nini teşkil eden köylerimizde medeniyetin bütün ihtiyaçları imkânlarıyla beraber girmiş olacaktır. O zaman istihsalımız iyileşecek, artacak, köyde sanat ilerleyecek, kültür ilerleyecek okuma, yazma nisbeti yüzde yüze çıkarılacak, az zamanda kültürel ve ekonomik... yönlerden büyük kalkınmalar olacaktır. Bu, bir hayal değil, tam bir hakikattir.

Büyük Milli Şefimiz; bu büyük dâvanın çok yakın bir zamanda tahakkukunu şu yüksek ifadeleriyle bize şimdiden müjdeliyor, bizi şimdiden sevinçlere gark ediyorlar.

(Türk milleti, ilköğretimde göz diktiğimiz amaca varduktan sonra büsbütün başka bir kudrette bir varlık olacaktır. İstihsalımız, yani kazancımız bu sayede çok artacak, memleket yüksek bir teknik kabiliyet edinecek, büyük milletimizin yaratılıştaki kabiliyetleri içinde insanlığın bütün iyi vasıfları enğin değerler olacaktır. Çok kuvvetli ve çok kıymetli bir millet olmanın çaresi, ilk ilköğretimin tamamlanması ile elde edilmeğe başlanır.)

İnönü kahramanı, demir ağlar kurucusu büyük İNÖNÜ, tarihte bir de ilköğretim altın sayfasını yaratmıştır.

Onun her işaretini bizim en kutsal ödevimizdir.

Kâzım Eke

BORÇ

Var olan bildim ki benim;
Yaşiyor madem bedenim
Tanrıya bir can borcum var.

Beklemek hakkım mı bir af?
Su gibi ettim de israf
Hayata zaman borcum var.

Dağın cennet yaparım;
Taşına titrer taparım :
Vatana, vatan borcum var.

Hürriyet için muhakkak
Nasipse bir gün vuruşmak,
Benim de bir kan borcum var.

Babamı köle satamam;
Annemi ösem atamam :
Onlara her an borcum var.

Daima haktır taptığım.
Fazilet değil yaptığım :
İnsanım, insan borcum var.

— Hüseyin Kalaba

HASTA ÇOCUK

Kuşlar terketti bu şehri,
Uykusu başladı gecelerin,
Ağaçların duası bitti.
Artık Allahı hatırlatacak
Ne kaldı.

Serçe boşuna duruyor pencerede,
Ağaç boşuna selamlıyor evimi,
Çiçek boşuna güzelleşiyor saksıda,
Boşuna ötüyor, tren düdüğü.
Ben hasta bir çocuğum.

— Necati Kâhyaoglu

Yağmur ve Adananya Dair Şiirler

— Üsttarafı 5 inci Sayfada —

Gene gün doğdu,
Penbe bir duvak giyindi ufuk.
Nur serpilirken altın tarlalara
Çatladı bereketinden tomurcuk.
Gene gün doğdu,
Emzirdi çocuğunu genç kadın.
Bir bayrak gibi direğe çekildi müjde
Yeşil eteğinde torosların.

Regü, bu hareketiyle, Adananın en iyi bir çocuğu ve Adanalıların en yakın bir muhibbi olacaktır. Her hangi bir Adanalının şairi sevebilmesi için "Yağmur,, u ve onun içindeki Adanaya ait şiirleri okuması kâfidir sanırım.

Yağmur, bu taze buluşlar ve pürüzsüz ifadeler, müşahhas mevzular kitabı genç şair Şükrü Enis Regü'nün olduğu kadar Adana'nın ve Adanalıların da seveceği bir kitap olacaktır.

İbrahim Akdoğan

Sıtmadan Korunma Öğütleri

1 — Sıtmalıysan ilaç al bedevadır, değilsen korun ve seni koruyanla beraber çalış.

2 — Yuvanın ve yavrunun sefasını tatmak için sıtmadan sakın. Hem hekimini hem ilâciyle seni parasız koruyan hükümete elinle dilinle yardım et.

3 — Hekimiyle, ilâciyle seni koruyan, sana sağlığını veren devletin sevgisini sevinçle karşıla! Seni sıtmadan kurtaracak herşey parasız olarak emrin dedir.

4 — Seni sıtmadan kurtaracak olanla beraber ol.

5 — Sıtmadan kurtulduğumuz gün, vatanımız bütün güzelliklere ve kudretlere kavuşmuş olacaktır.

6 — Sıtma, yuvamızın, sağlığımızın ve kalkınmamızın düşmanıdır.

7 — Tarih boyunca nüfus ve köyleri yokeden, soy ve soppu bozan, refah ve imara engel olan yalnız sıtmadır.

8 — Yeryüzünde her yıl 700 milyon kişi sıtmadan hastalanmaktadır. Bu, dünya nüfusunun üçte biridir. 6 milyon kişi de sıtmadan ölüyor. Eski zamanlarda hiç şüphesiz sıtmalılar ve sıtmadan ölenler bundan çoktu. Fakat bugün, korunması bilinen, davası olan bu hastalığa tutulmak ve ölmek bizim için çok acıdır.

9 — Sıtma salgınları yaz ve sonbahar aylarında olur. Sebebi de sivrisineklerin bu aylarda üreyip uçuşması, çoğalması ve bizi sokmasıdır. Yemişlerden, bataklik ve sazlığın fena kokulu havasından sıtma olmaz. Sıtmayı sivrisinek bulaştırır.

10 — Sıtmanın yokedilmesi sadece bir devlet işi değildir. Halk, hükümetin dediklerini yapmaz ve hükümetle işbirliği etmezse çalışmalar, didinmeler bir işe yaramaz, heba olup gider. İşte bunun içindir ki yurdumuzda sıtma salgınlarının önüne geçilemiyor ve nüfusumuz kırılıyor.

11 — Sıtmayı sağlamlara geçiren; bulaştıran yalnız sivrisineklerdir. Sivrisinek olmayan yerde sıtma da yoktur. Şu halde sivrisinekleri üretmemek; nerede bulursak yok etmek, kökünü bitirmek bir yurt ödevidir.

12 — "Sıtmayı yurdumuzda yok edeceğiz... Bugün devletin bir ülküsü de bu olmuştur. Hiç şüphesiz halkımız hükümet ile beraber sıtma mücadelesine katılmalıdır. Sana uzanan yardımın canını kurtaracağını unutma.

13 — Mademki sıtmayı bize geçiren, bulaştıran yalnız sivrisineklerdir. Şu halde hepimize düşen vazife bu

kanatlı böceklerin üredikleri yerleri temizlemek, kurutmak, mazotlamak, uçarak evlerimize girenleri ve yatak odalarımızda barınanları da yok etmek gerektir. İlk işimiz budur.

14 — Sivrisinek bugünün ve yarının bir numaralı sağlık düşmanıdır. Kışı izbelerde, kulübelerde, kümes ve bodrumlar da uyuşarak geçiren bu düşman, bahar gelince uçarak ve çiftleşerek birikinti, durgun sulara yumurtlayacak ve üreyecektir. İşte böyle yerleri köyde, şehirde her yerde olursa olsun temizlemeli ve kurutmalıyız.

15 — Sıtmanın ilâcı dün (Kinin) di. Bugün ise (Atebrin) denilen sarı haplardır. Her ikisi de sıtmalı hastaları şifaya ulaştırır. Buna herkes emin olmalıdır. Bu devaları ağızdan ve biraz su ile yutmak ve hekimlerin tavsiyesi üzerine devam etmek seni ve çocuklarını kurtarır.

16 — Baygın yatan veya kusan sıtmalıları hekimlerin tensibi ile kinin şırınga edilir. Hasta açıldığı zaman veya kusma kesilirse sıtma ilâçları alışıldığı üzere tekrar ağızdan verilmeğe başlanmalıdır. Sıtmanın en iyi tedavisi ağızdan ilaç alma şeklindedir.

17 — Sıtma ilâçları ağızdan alınırsa tesirlerini daha emin yaparlar ve hastalar şifa bulurlar.

18 — Yurdumuzdaki sıtma savaşında çalışan mücadele doktor ve memurları ile işbirliği yapmalıyız. Sıtma gibi can ve kan düşmanı bir hastalığı yoketmeğe çalışan bunlar, savaştan cephe önleri sayılırlar. Sıtmadan kurtulmak için balmız bunlara yardım etmeli, söylediklerini harfi harfine yapmalıydılar.

19 — Sıtmasını saklayan, sıtmasını tedavi ettirmeyen ve verilen ilâçları tamamı tamamına yemeyip ziyan edenler kendine ve vatana zararlıdırlar. Çünkü hükümetimiz yurtta yapılmayan bu ilâçları ne güçlüklerle tedarik ediyor ve ne pahasına elde ediyor bilseviz.

20 — Sivrisinek üretmek su birikintilerini, lâğım çukurlarını evinde, bahçesinde ve köyünde kurutmayan ve öylece bırakıp milyonlarca sinek uçuşmasına sebep olanlar sağlık bozuncusu sayılırlar. Bu gibilerine vazifelerini hatırlatınız ve önyak olarak vakit geçmeden sivrisinek mücadelesine başlayınız.

21 — Lekelimumma denince akla bit gelir. Sıtma denince de sivrisinekleri hatırlarız. Her ikisi de sağlık ve varlık düşmanıdırlar. Her yerde ve her suretle bit ve sivrisinekleri yokediniz.

KOZAN DESTANI

Kırkbin nüfusludur, geniş çevreli
Her yönü cennete benzer Kozanın.
Aşıkım, bu yeri gördüm görelî,
Şevdası gönlümü çeler Kozanın.

Aralık'ta bile solmaz yapraklar,
Her mevsim koynunda bir bahar saklar.
Mart, nisan beklemes açar leylaklar,
Turnası, bülbülü öter Kozanın.

Çiğdemli, sümbüllü dağları vardır,
Önünde bahçesi, bağları vardır,
Bol südü, yoğurdu, yağları vardır,
Koyunu, kuzusu meler Kozanın.

Tarlada çalışır kızı gelini,
Çapa orak nasır eder elini,
Altın başak sarar ince belini,
Kızları şen türkü söyler Kozanın.

İlimde güzelin âlâsı vardır,
Yüzü benli, gözü elâsı vardır,
Ferahı, Mecnunı, Leylâsı vardır,
Güzeli görmeği değer Kozanın.

Yaylaya Haziran sonu göçerler,
(Dağılacak) suyundan tas tas içerler,
(Horzum) dan, (Zıncar) dan öte geçerler,
Her dağı bir yayla yer yer Kozanın.

(Elmalı), (1) (Selvili), ne güzel yayla,
(Çatma) safaları dillerde hâlâ.
Hele bir (Maran) (2) var, hepsinden âlâ:
Canının içine girer Kozanın.

Hâlınden memnundur fakiri, dolu,
Göğsü Cumhuriyet aşkıyle dolu..
Bir olup açtılar orta okulu,
Halkı ilim, irfan sever Kozanın.

Çukurova derler, yazısı vardır,
Şanlı şehitleri, gazisi vardır,
Hürmetlere şayan mazisi vardır:
Ünü ilden ile gider Kozanın.

Kozandı en önce düşmanı kovan,
(Kargapazarı) nda, Tumlu'da koğan.
Kimi bir TUFANDIR, kimi bir DOĞAN,
Üç yaşlı çocuğu ejder Kozanın.

İki Hazirandır kurtuluş günü,
Herkes yapar o gün büyük düğünü,
İlimin kalbidir İsmet İnönü
Onun için yüzü güler Kozanın.

(1,2) Yayla adı.

Fir hastanesi var onbeş yataklı,
İçinde her derde deva saklı,
Baş hekim Galibin ödenmez hakkı,
Çorunu kökünden keser Kozanın.

Kozanın da vardır çok ihtiyacı,
Onu söylememek, görmemek acı.
Her derdin elbette var bir ilâcı:
Büyükleri derman eder Kozanın.

Orta okul için alalım ele,
Yalvaralım Hasan Ali Yücele,
Resmiyeti için etsin acele,
Bütün halkı bunu diler Kozanın.

Dört yıldan daha çok portakalı var,
Yol olmazsa bunlar ne işe yarar?
Depoda çürüyor ediyor zarar,
Serveti mahvolup biter Kozanın.

Çabucak bitirsek Adana yolun,
Ceyhan ilçesine atsak bir kolun,
Kamyonla süslese hep sağın solun:
Yol derdi hepsinden beter Kozanın.

Bir de doğum evi ne kadar gerek,
Sadı Konuktan da bunu dileyek,
Saimbeyli, Fêke hepsi müşterek:
Kadirli yanında durur Kozanın

Uray başkanına anlatıp meram,
Şehirde yaptırarak güzel bir hamam,
Tifodan, tifüsten gelmeseselâm:
Gücü her müşkülü yener Kozanın.

Bir dinamo kurup şehri ışıtsak,
Borular döşeyip sular akıtsak,
Sinema getirip halka bakıtsak:
Gecesi gündüze döner Kozanın.

Cilis yasak etsek çeltik ekimin,
Kimin hasta eder, öldürür kimin,
Cebini doldurur üçbeş hekimin,
Nüfus defterini durer Kozanın.

Göksu ırmağını ovaya döksek,
Bolca küncü, koza, pancar da eksek,
Gönderip firenge parasın çeksek,
Geliri Mısıra geçer Kozanın.

İlimin sevgisi içimde yaşar,
Zaman zaman böyle kaynayıp coşar,
Bir günlük bu ilden ayrılısam Yaşar:
Hasarti bağrımı deler Kozanın.

Hasan Yaşar Bulut

Başvekilimizin Nutku

— 2 İnci Sayfadan Devam —

Cumhuriyet Halk Partisi, gene güzel sanatların gelişmesi için sanat mükâfatları yapmıştır. Bu mükâfatlar, şimdiye kadar romana, musikiye ve sergiler dolayısıyla resme dağıtılmış bulunuyor. Bu sene tiyatro için bir piyes müsabakası açılmıştı. Müddet olarak dört ay gibi kısa bir zaman bırakılmasına rağmen, bu müsabakaya 150 eser katılmıştır. Bu eserler arasında bir çok değerler vardır. Eserleri inceliyen Jüri, bu derece takdir etmemiş, müsabaka şartları için eserlerin yeter olgunlukta olmadığını görmüştür. Bununla beraber bir kaç eseri beğenmiş telerinden bir tanesini de müşterek olarak takdire lâyık görmüştür. O eser de bugün burada genç arkadaşlar tarafından sahneye konulan Kafa Kağıdı adlı küçük bir piyestir. Bu piyes ve daha bunun gibi, müsabakaya katılan eserler, bize ilerisi için çok vaitte bulunuyorlar. Bunu gözönüne alarak, bu tiyatro müsabakasını yenilemeye karar verdik. Asıl maksadımız, sahnemize, bilhassa halkevleri temsil hayatına yeni, özlü eserler kazandırmak olduğu için bu müsabakayı devam ettirmekte fayda buluyoruz. Genç yazarlarımıza şimdiden başarılar dilerim.

Gelecek yıl sanat mükâfatını şiire de, mimariye de verilmesini kararlaştırdık. Bunların şartları gazetelerle ayrıca ilân edilecektir.

Arkadaşlar,

Halkevlerimizin her kola ait geçen yıl içindeki çalışmaları hakkında toplu bir fikir vermek için bugün sizlere dağıtılmış bulunan broşürlerde bilgiler vardır. Bunları tekrarlamıyacağım. Ancak, önümüzdeki yıl içinde güzel sanatlarda olduğu kadar spor da, dil ve tarih çalışmalarında, köycülük ve sosyal yardım kollarında daha üstün başarılar almağa çalışmalıyız. Halkevleri yayımlarına da daha çok hız vermek gerektir.

Sözümü bitirmeden önce halkodalarının açılışında ve yapılışında emekleri geçen, başlanılan işi tamamlamak için düzenli olarak çalışan idareci ve partici arkadaşlarımızı ve kendi elleriyle taşıyıp taşımaları için duvarını ören, çatısını çatan çok değerli çocuklarımızı sevgi ile anarım.

Açılmış olanlarla birlikte, bu yıl yeniden açtığımız halkevi ve halkodalarına, girdikleri yolda yurt içindeki eşlerinin çalışmalarına müvazi olarak kendisinden değerli hizmetler beklediğimiz Londra Halkevine de sürekli başarılar diler, bu aziz yuvalarda çalışan arkadaşlarımızı candan överek selamlarım.

Türk devleti denilen büyük varlık kendi temelini teşkil eden Türk köyünden ve Türk köylüsünden yüzyıllarca yalnız ve yalnız fedakârlık istedi. Türk

Sabahı Getiren Kuşlar Dönerken

Sukûfe Nihal'e

Beyaz kuşlar gelecek,
Kızıl müjdeler gibi
Sabahı getirecek..

Çekil'irken perdeler,
Eflâatun saraylarda,
Uyandı Melikeler..

Açılıp birer birer,
Sarı gölgeler gibi:
Havuzda nilüferler..

Açacak mavi güller,
Ümitle titreyecek:
Aş'na merdivenler..

Filizlenecek MURAT,
Şimdi göklerde kat kat,
Dualar pembe pembe..

Renkleri söndürecek,
Bir yeşil "VEDA", gibi:
Beyaz kuşlar dönacak..

Mehmet Akif TUNCAY

köylüsü de yüzyıllardır, malını, canını seve seve veriyor ve vermekte devam ediyor. Okadar ki bugün köy de köylü de derin yaralar ve yoksulluklar içinde acınacak bir hale düşmüştür.

Tarihin memleketimizdeki derin hatalarını birer birer düzeltmek şerefi Cumhuriyet rejimimize nasip olmuştur. Şimdi sıra, geç olmakla beraber, köyün ve köylünün yaralarının sarılmasına gelmiştir. Onun için Cumhuriyetimiz bir kaç yıldır bir taraftan köylerde halkodaları, okullar açar ve oralara öğretmenler gönderirken diğer taraftan da sıhhat memurları ve ebeler yollamağa hazırlanıyor. Bütün bunlardan başka en büyük yarayı saracak olan Toprak kanunu tasarısını Meclise göndermiş bulunuyor. Çünkü, arkadaşlar, vatanın selâmeti kendilerinden fedakârlık isteyeceğimiz köylülerin süratla iri, diri, canlı ve varlıklı olmaları lâzımdır. Milletimiz için hem bir hak ve hem de şerefli bir ödev olan bu büyük davayı da diğer işlerimiz gibi elbirliği ile başarmaya çalışacağız ve başaracağımızdan da eminiz.

Evimizin Aylık Çalışmaları

3 — 4 — 10 — Şubat 1945 Cumartesi ve Pazar geceleri Evimiz Temsil kolu elemanları tarafından hazırlanan (Vazife) adlı piyes muvaffakiyetle oynanmıştır.

14 - 2 - 1945 Çarşamba günü Adanada bulunan Ankara hukuk Fakültesi talebesi şerefine Evimiz tarafından bir akşam yemeği verilmiş ve saat 21 de de (Vazife) piyesi tekrar edilmiştir.

7 - 2 - 1945 Çarşamba günü İngiliz Prf. Mr. Brander tarafından Ziraat Konulu bir konferans verilmiştir.

25 - 2 - 1945 Pazar günü Halkevleri kuruluşunun 13 üncü dönüm yılı kutlanmış, bu münasebetle Halkevi Reisimiz Nihad Oral, Halkevlerinin gayelerini ve Evimiz çalışmalarını belirten güzel bir konuşma yapmıştır. Anıt önünde yapılan törende de öğ. Sait Toraman bu konuda bir hitabe söylemiştir. Aynı günün gecesi, Evimiz tarafından Lise talebeleri arasında tertip edilen hitabet müsabakası yapılmış ve bu müsabakada kazanan 5 öğrenciye kıymetli kitaplar hediye edilmiştir.

Maraşın Kurtuluş Günü

— 4 üncü Sayfadan Devam —

rünerek vuruşan masum birhalkın yalın kılıç savletidir. Maraş mücadelesinde Türkün tam kendisini görürsünüz. Hakiki Türk her yerde ve her zaman böyledir. Bu yurdun her tarafı Maraşlılarla doludur. Bu kudreti gösteren büyük ve esrarlı kaynak ise Türk ruhudur. Düşman bu sefer Maraş'a geldi ve Milli ruhun tepkisine orada uğradı, başka nereye baş vursa aynı akibetle karşılaşacaktı.

Maraş mücadelesi bir ifadedir, bir semboldür. Toprakların altında görünmeyen suların kazılan bir noktada ışıkması gibi, tecavüze uğrıyan milli ruhun Maraşta taşmasıdır. Bu sembol güçlükler karşısında artan Türk gayretinin ve hürriyet için sıyrılan Türk azminin muhteşem bir ifadesidir. Maraşlılar buna vasita olmakla bahtiyardırlar.

Mücadelenin en büyük hususiyeti şuradadır ki; düşman geldiği zaman her Maraş'lı teker teker birer kale gibi karşı koymuşlardır. Düşman nereye dokunduysa orada bir şerrare bulmuş ve yılmıştır. Milli müdafaa'nın en üstün vasfı budur.

Bir nokta daha mühimdir ki Maraş mücadelesi bu milletin yalnız neler yaptığını değil, neler yapmağa müstait olduğunu da göstermesi itibarıyla bilhassa çok manalı ve çok büyüktür. Bu mücadele milli iradenin yalnız bir noktada tezahürüdür. Görünen bu kudret karşısında, onun delâlet ettiği görünmiyeni, yani bu iktidarın arasındaki istidadı, dalganın ötesindeki büyük ve engin denizi düşünmelidir. Asıl mühim nokta burasıdır.

Sevgili dinleyicilerim; Maraş mücadelesi, ummandan bir katre olarak budur. Size bir iki kelime ile de bu memleketin umumî çehresini çiziyim.

Eğer Maraş'ı görmedinizse, Kayserinin arkasındaki dağlardan atlıyarak hayalen bir az ötelere gidiniz, az sonra, kendinizi Maraş sekisi diye Anadolu'nun cenuba uzanmış geniş bir balkonunda bulursunuz.

Bu balkondan seyredilen manzaranın tadına doyum yoktur.

Önünüzde Maraş ovası renkli bir Türk halısıdır;

sağ ve sol yamaçlarından köpüklü çığlıyanlar halinde akan sular ovanın yeşil küvetile erimiş elmaslar gibi dökülür. Arkanızda Ahırdağı, rüzgârı, ancak eledikten ve kekikler arasında süzdükten sonra saçlarınıza serper. Yayla mı istiyorsunuz : İşte Elbistan ovası sağ elinizin altındadır. Sıcak iklim topraklarına mı ihtiyacınız var? Sol elinizi cenup ovasına uzatmanız kâfidir. Maraş'ın bir çok dağları taınmamış ormanlarla örtülüdür. Ve sinesinde kim bilir ne uyuyan servetler ne maden hazineleri vardır.

Bu suretle Maraş taşıdığı türlü kıymetler ve varlıklarla güzel bir bütün, birmanzume teşkil etmektedir. Bu coğrafya bediisi onun içindedir ki tarihte de pek mühim roljer oynamıştır. Anadolu'ya giren ve çıkan kervanlar hep Maraş'ı görürlerdi. Ordular teçhizatını Maraş'tan tamamlarlardı. İmparatorluğun son zamanlarındadır ki Maraş zayıfladı çünkü; bütün varlığı Haleb'in refahında sarfolunurdu. Halebi imar şerefine Maraş harap kalırdı. Cumhuriyet devrinde, yani Türk milleti kendi işini kendi eline aldıktan sonra ve bilhassa son zamanlardadır ki Maraş'ın talii değişti. Devletin Kayseri, Maraş, Maraş - Antep şimendöferleri üzerinde almakta olduğu karar buraları eski hatıralarıyla tekrar canlandıracaktır. Maraş büyük bir sanat şehridir. Saraçlık, Tabaklık, Demircilik, Bakırcılık ve Çadircilik gibi esaslı sanatlar burada öyle bir anane muhafaza ediyor ki ufak bir dokunma ile bu anane tekrar uyanacaktır.

Maraş — Kayseri yolu ise Maraş'ın garp kapısını açarak onu birden orta Anadolu'ya getirecektir.

Bu memleketin mazisi büyüktü, fakat istikbali daha büyük olacaktır. Kahraman Maraş'ın mes'ut bayramını kutlularken ufukta belirmeğe başlayan bu büyük, zengin ve bahtiyar Maraş'ı sevinçle selamlıyoruz.

Şevket Süreyya AYTAÇ

NEŞRİYAT MÜDÜRÜ : KEMAL ÇELİK
YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ : VEHBİ EVİNÇ
BASILDIĞI YER : BUGÜN Basımevi